

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

VŨ THÙY DUNG

**TỔ CHỨC DẠY HỌC KHÁM PHÁ
TRONG DẠY HỌC CƠ CHẾ DI TRUYỀN
VÀ BIẾN DỊ (SINH HỌC 12)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN, 2013

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

VŨ THÙY DUNG

**TỔ CHỨC DẠY HỌC KHÁM PHÁ
TRONG DẠY HỌC CƠ CHẾ DI TRUYỀN
VÀ BIẾN DỊ (SINH HỌC 12)**

**Chuyên ngành: Lý luận và phương pháp dạy học bộ môn Sinh
Mã số: 60140111**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: PGS.TS. NGUYỄN VĂN HỒNG

THÁI NGUYÊN, 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả trong luận văn là hoàn toàn trung thực chưa từng được công bố trong một công trình khoa học nào khác.

Thái Nguyên, tháng 3 năm 2013

Tác giả luận văn

Vũ Thùy Dung

Xác nhận

của Trưởng khoa chuyên môn

Xác nhận

của người hướng dẫn khoa học

PGS.TS Nguyễn Văn Hồng

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Văn Hồng đã tận tình giúp đỡ và tạo mọi điều kiện cho tác giả trong quá trình thực hiện luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn tập thể thầy cô trong tổ bộ môn Phương pháp dạy học Sinh học thuộc khoa Sinh – KTNN, phòng Đào tạo Sau đại học trường ĐHSP - ĐH Thái Nguyên đã tạo mọi điều kiện giúp đỡ cho tác giả nghiên cứu, học tập và hoàn thành luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu cùng các thầy cô giáo tổ Hóa-Sinh trường: THPT Đại Từ - Đại Từ - Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi và hợp tác cùng chúng tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Tôi xin cảm ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 04 năm 2013

Tác giả luận văn

Vũ Thùy Dung

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC BẢNG BIỂU	v
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	vi
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
1.1 Xuất phát từ các văn kiện có tính pháp lí cao về phát triển giáo dục và đào tạo của Đảng và Nhà nước ta trong giai đoạn hiện nay.....	1
1.2. Xuất phát từ nhu cầu đổi mới về phương pháp giảng dạy bộ môn Sinh	2
1.3 Xuất phát từ nội dung Chương “Cơ chế di truyền và biến dị”	3
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Đối tượng nghiên cứu và khách thể nghiên cứu	3
4. Nhiệm vụ nghiên cứu.....	4
5. Phương pháp nghiên cứu	4
6. Giả thuyết nghiên cứu	4
7. Giới hạn nghiên cứu.....	5
8. Đóng góp mới của đề tài nghiên cứu	5
9. Cấu trúc luận văn	5
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	6
1.1 Lịch sử nghiên cứu.....	6
1.1.1 Tình hình nghiên cứu dạy học khám phá ở nước ngoài.....	6
1.1.2. Tình hình nghiên cứu dạy học khám phá trong nước	7
1.2.Cơ sở lý thuyết hình thành cách tiếp cận tìm tòi khám phá.....	8
1.2.1 Một số khái niệm cơ bản.....	8
1.2.2 Cơ sở khoa học của phương pháp dạy học khám phá.....	12
1.3. Dạy học bằng các hoạt động khám phá	16
1.3.1. Khái quát về hoạt động khám phá trong học tập.....	16
1.3.2. Điều kiện thực hiện hoạt động khám phá.....	17
1.3.3. Phương pháp tổ chức các hoạt động học tập khám phá.....	18
1.4. Các hoạt động và hoạt động thành phần	22
1.4.1. Khái quát về hoạt động và hoạt động thành phần.....	22

1.4.2. Phát hiện những hoạt động tương thích với nội dung.....	23
1.4.3. Phân tích các hoạt động thành các hoạt động thành phần	24
Chương 2. TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG KHÁM PHÁ TRONG DẠY HỌC CƠ CHẾ DI TRUYỀN VÀ BIẾN DỊ (SHCB 12)	26
2.1. Di truyền và biến dị.....	26
2.1.1. Di truyền học là gì ?.....	26
2.1.2. Tính di truyền và biến dị.....	26
2.2. Tổ chức hoạt động khám phá trong dạy học cơ chế di truyền và biến dị.....	28
2.2.1. Quy trình thiết kế hoạt động khám phá trong dạy học các cơ chế di truyền và biến dị.....	28
2.2.2. Tổ chức hoạt động khám phá trong dạy học cơ chế di truyền và BD	29
2.2.3. Các ví dụ minh họa	30
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	48
3.1. Mục đích thực nghiệm	48
3.2. Nội dung thực nghiệm	48
3.3. Phương pháp thực nghiệm	48
3.3.1. Chọn trường, lớp thực nghiệm và giáo viên dạy thực nghiệm	48
3.3.2. Bố trí thực nghiệm	49
3.3.3. Phương pháp phân tích kết quả thực nghiệm.....	51
3.4. Kết quả thực nghiệm.....	51
3.4.1. Kết quả phân tích 3 bài kiểm tra trong thực nghiệm.....	51
3.4.2. Đánh giá kết quả phân tích bài kiểm tra sau thực nghiệm	56
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ	65
1. Kết luận.....	65
2. Đề nghị.....	65
TÀI LIỆU THAM KHẢO	67
PHỤ LỤC	

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 3.1: Các bài dạy thực nghiệm	48
Bảng 3.2. Thống kê điểm số các bài kiểm tra trong thực nghiệm	52
Bảng 3.3. Bảng tần suất điểm (%)	52
Bảng 3.4 tần suất hội tụ lùi ($f\%$)	54
Bảng 3.5: Kiểm định \bar{X} điểm trắc nghiệm	55
Bảng 3.6: Phân tích phương sai điểm trắc nghiệm	56
Bảng 3.7. Bảng thống kê điểm số các bài kiểm tra sau TN	57
Bảng 3.8. Bảng phân phối tần suất điểm kiểm tra	57
Bảng 3.9: Bảng tần suất hội tụ lùi	58
Bảng 3.10. Kiểm định \bar{X} điểm trắc nghiệm	59
Bảng 3.11. Phân tích phương sai điểm trắc nghiệm	60
Bảng 3.12: Phân tích kết quả thăm dò ý kiến GV	62
Bảng 3.13. Phân tích kết quả thăm dò ý kiến HS	63

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 2.1. Quy trình thiết kế hoạt động khám phá trong dạy học	29
Hình 3.1. Biểu đồ tần suất điểm các bài kiểm tra trong thực nghiệm.....	53
Hình 3.2: Đồ thị tần suất hội tụ lùi điểm các bài kiểm tra	54
Hình 3.3. Biểu đồ tần suất điểm các bài kiểm tra	57
Hình 3.4. Đồ thị tần suất hội tụ tiến điểm các bài kiểm tra STN.....	58

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT TRONG LUẬN VĂN

Viết tắt	Viết đầy đủ
CNH-HĐH	Công nghiệp hóa - hiện đại hóa
BD	Biên dị
DHKP	Dạy học khám phá
DT	Di truyền
ĐC	Đối chứng
GV	Giáo viên
HS	Học sinh
PPDH	Phương pháp dạy học
PPDHKP	Phương pháp dạy học khám phá
PPDHTC	Phương pháp dạy học tích cực
SGK	Sách giáo khoa
THPT	Trung học phổ thông
TN	Thực nghiệm
TTN	Trước thực nghiệm
TNSP	Thực nghiệm sư phạm
[1]	Tài liệu số 1

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1 Xuất phát từ các văn kiện có tính pháp lí cao về phát triển giáo dục và đào tạo của Đảng và Nhà nước ta trong giai đoạn hiện nay

Nghị quyết Trung ương 2 khoá VIII đã khẳng định: "*Phải đổi mới phương pháp giáo dục đào tạo, khắc phục lối truyền thụ một chiều, rèn luyện thành nếp tư duy sáng tạo của học sinh. Từng bước áp dụng các phương pháp tiên tiến và phương tiện hiện đại vào quá trình dạy học, đảm bảo điều kiện và thời gian tự học, tự nghiên cứu cho HS...*"[14].

Tại điều 5, chương I, Luật Giáo dục 2005 đã ghi: "*Phương pháp giáo dục phải phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, tư duy sáng tạo của học sinh; bồi dưỡng năng lực tự học, khả năng thực hành, lòng say mê và ý chí vươn lên*"[12].

Sự phát triển xã hội và đổi mới đất nước trong thời kỳ hội nhập đang đòi hỏi cấp bách nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo. Mục tiêu giáo dục trong thời đại mới là không chỉ dừng lại ở việc truyền thụ những kiến thức, kỹ năng có sẵn cho HS mà điều đặc biệt quan trọng là phải bồi dưỡng cho HS năng lực sáng tạo, năng lực giải quyết vấn đề. Trong quá trình dạy học, cùng với những thay đổi về mục tiêu, nội dung, cần có những thay đổi căn bản về phương pháp dạy học (hiểu theo nghĩa rộng gồm cả hình thức, phương tiện và kiểm tra, đánh giá). Tồn tại của PPDH hiện nay là việc GV thường cung cấp cho HS những tri thức dưới dạng có sẵn, thiếu yếu tố tìm tòi, phát hiện; việc GV dạy chay, áp đặt kiến thức khiến HS thụ động trong quá trình chiếm lĩnh tri thức. Đây là những lý do dẫn tới nhu cầu đổi mới PPDH nhằm đáp ứng yêu cầu đào tạo con người lao động sáng tạo phục vụ sự nghiệp công nghiệp hoá - hiện đại hoá (CNH-HĐH) đất nước.